

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

Робоча програма навчальної дисципліни

Сучасні тенденції розвитку світової політики

рівень вищої освіти _____ другий (магістерський) _____

галузь знань _____ 29 «Міжнародні відносини»
(шифр і назва)

спеціальність 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

освітня програма «Міжнародна інформаційна безпека»

(шифр і назва)

спеціалізація _____

(шифр і назва)

вид дисципліни _____ за вибором _____

(обов'язкова / за вибором)

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2020 /2021 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

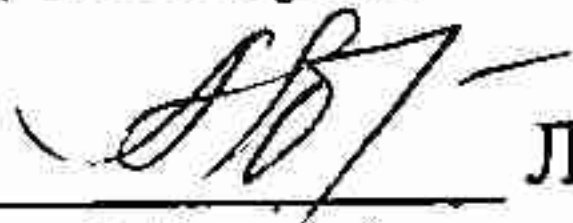
“28” серпня 2020 р., протокол № 1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: ст. викладач кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки, к.політ.н. Уляна МОВЧАН

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

Протокол від “26” серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

(підпис) Людмила НОВІКОВА
(ім'я та прізвище)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини»

Гарант освітньо-професійної програми

(підпис) Людмила НОВІКОВА
(ім'я та прізвище)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від “28” серпня 2020 року № 1

Голова науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

(підпис) Лариса ГРИГОРОВА – БЕРЕНДА
(ім'я та прізвище)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Сучасні тенденції розвитку світової політики» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародна інформаційна безпека» підготовки магістра за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни полягає у сформуванні у здобувачів знання про теоретико-методологічні та практичні інструменти аналізу сучасного світового процесу, а також отримання цілісного розуміння про роль різних політичних акторів (держав, міжнародних організацій, ТНК тощо) у світі.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

- формування наступних загальних компетентностей:

ЗК1. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК3. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК6. Здатність працювати в міжнародному контексті

- формування наступних фахових компетентностей:

СК1. Здатність виявляти та аналізувати природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, типи та види міжнародних акторів, сучасні тенденції розвитку світової політики.

СК2. Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо здійснення міжнародної та зовнішньополітичної діяльності.

СК3. Здатність аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення.

СК7. Здатність здійснювати прикладні аналітичні дослідження проблем міжнародних відносин та світової політики, суспільних комунікацій, регіональних студій, професійно готувати аналітичні матеріали та довідки.

СК11. Здатність аналізувати природу та джерела зовнішньої політики, еволюцію підходів до її формування та здійснення, принципи організації системи зовнішньої політики та функціонування інститутів зовнішньої політики.

1.3. Кількість кредитів - 4

1.4. Загальна кількість годин - 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	-й
Семестр	
2-й	-й
Лекції	
16 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.

Самостійна робота	
88 год.	год.
в т.ч. Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання

Матриця відповідності освітнього компонента **ВБ4. «Сучасні тенденції розвитку світової політики»**, методів навчання та форм оцінювання, які використовуються, програмним результатам навчання, визначеним освітньо-професійною програмою «Міжнародна інформаційна безпека».

Результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання
РН6. Застосовувати сучасні наукові підходи, методології та методики для дослідження проблем міжнародних відносин та зовнішньої політики.	пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, метод проблемного викладу, евристичний навчальна дискусія, дослідницький метод, пояснювальний метод	усне опитування на практичних заняттях; оцінювання: виступів на практичних заняттях, презентацій, написання есе, аналіз кейсів, письмова екзаменаційна робота
РН7. Аналізувати та оцінювати проблеми міжнародної та національної безпеки, міжнародні та інтернаціоналізовані конфлікти, підходи, способи та механізми забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав.	-/-	-/-
РН8. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію про стан міжнародних відносин, світової політики та зовнішньої політики держав.	-/-	-/-
РН9. Визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку.	-/-	-/-
РН10. Оцінювати та аналізувати міжнародні та зовнішньополітичні проблеми та ситуації, пропонувати підходи до вирішення таких проблем.	-/-	-/-
РН18. Здійснювати діяльність у дипломатичній та інших суміжних сферах міжнародного співробітництва.	-/-	-/-
РН19. Брати участь у професійній дискусії у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій, поважати опонентів і їхню точку зору, доносити до фахівців та широкого загалу інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід з фахових проблем.	-/-	-/-

РН20. Організовувати та вести професійні дискусії у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій.	-/-	-/-
РН21. Оцінювати результати власної роботи і відповідати за особистий професійний розвиток.	-/-	-/-
РН22. Демонструвати здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності.	-/-	-/-
РН23. Самостійно приймати рішення, відповідати за командну роботу.	-/-	-/-

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретико-методологічні засади вивчення світової політики

Тема 1. Парадигми та школи в теорії світової політики

Ліберальні і неоліберальні концепції міжнародних відносин. Неомарксистські концепції міжнародних відносин. Модерністські і неомодерністські концепції. Теоретичні концепції міжнародної інтеграції. Формування теорії міжнародних режимів. Концепція "зіткнення цивілізацій" С. Хантінгтона. Геополітичні концепції З. Бжезинського. Світ - системний аналіз Валлерстайна.

Дискусії з приводу теоретичних підходів до вивчення світової політики в кінці 1980-х - початку 1990-х рр. Концептуальні моделі формування зовнішньої політики, теорія циклів у вивченні владних відносин на світовій арені в новий час.

Тема 2. Транснаціональні актори у світовій політиці.

Поняття «недержавного актора». Причини різкого збільшення недержавних акторів у другій половині ХХ століття. Їх роль в сучасному світі. Основні характеристики і особливості таких недержавних акторів, як ТНК, неурядові міжнародні організації, релігійні і національні рухи, внутрішньодержавні регіони і міста. Різноманіття недержавних учасників за багатьма параметрами: цілям і задачам, типу організації, характером взаємодії, ресурсів і т.п.

Співвідношення державних і недержавних учасників сучасних міжнародних відносин. Передумови збільшення числа і різноманітності недержавних акторів в умовах транснаціоналізації міжнародних процесів, проблема їх класифікації. Гуманітарні проблеми світової політики: міжнародні контакти в сфері захисту прав людини, освіти та культури. Ресурси «м'якої сили» в стосунках між народами і державами.

Тема 3. Міжнародні конфлікти і механізми їх вирішення.

Місце конфлікту в міжнародних відносинах. Розколоті суспільства. Боротьба за обмежені ресурси. Боротьба за владу. Боротьба за вплив. Розділ світу. Переділ світу. Територіальні конфлікти. Політичні конфлікти. Економічні конфлікти. Етнічні конфлікти. Релігійні конфлікти. Ідеологічні конфлікти. Переговорний процес. Мирні угоди. Посередницькі послуги. Види посередницьких послуг. Арбітраж. Народна дипломатія. Збройний конфлікт.

Тема 4. Війна та мир: ідеалізм і реалізм

Теорії виникнення воєн. Війна в міжнародних відносинах. Війна як продовження політики держави.

Нове співвідношення права і сили в світовій політиці. Сучасні підходи до національної і міжнародної безпеки. Концепції безпеки (на прикладі окремих держав). Сучасні уявлення про джерела походження та типи збройних конфліктів. Криза режиму контролю над озброєнням.

Розділ 2. Геополітичне підґрунтя світового політичного процесу

Тема 5. Геополітичний рівень світ-системного протистояння. Орієнталізм

Світ-системна теорія І. Валлерстайна. Світ-системний аналіз: концептуальне поле та предметна специфіка. Світ-економіка. Динаміка циклів світової гегемонії. Тенденції розвитку учасного світу. Критика теорії світ-системного аналізу А. Гундер-Франком. Поняття Орієнталізму. Орієнтальний дискурс та орієнталістські структури. Орієнт та орієнталізм: концептуальне наповнення та критика. Орієнталізація простору. Феноменологія орієнтального дискурсу та орієнталістських структур.

Тема 6. Латиноамериканський політичний процес

Поняття політичного процесу. Динаміка політичного процесу і рівень соціально-економічного розвитку країн Латинської Америки. Перехід від тоталітаризму до демократії. Країни центру та периферії в Латиноамериканському регіоні. Доктрина Монро. МЕРКОСУР – економічний союз держав у Південній Америці. Основні адміністративні органи об'єднання. Місце організації на геополітичній карті світу.

Тема 7. Африканський політичний процес

Зовнішнє середовище та внутрішня структура політичного життя та інститутів країн Африки. Концепції політичної модернізації. Геополітичні лідери у межах африканського регіону. Африка як арена конкуренції геополітичних лідерів глобального і міжрегіонального значення. Організація «Магриб» - союз арабських країн Північної Африки. Роль організації на африканському континенті.

Тема 8. Азійсько-тихоокеанський політичний процес

Диференціація культурно-цивілізаційних відмінностей. Міжнародна політика Катою, Індії та Японії та її вплив на світові політичні процеси. Центральна-Східна та Східна Азія як найбільш впливові регіони. Основні чинники нестабільності регіону. Територіальні конфлікти в азійському регіоні. Політична нестабільність, релігійні та етно-політичні конфлікти.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		го	л	п	лаб.	інд.	с. р.	л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Теоретико-методологічні засади вивчення світової політики												
Тема 1. Парадигми та школи в теорії світової політики	15	2	2				11					
Тема 2. Транснаціональні актори у світовій політиці	15	2	2				11					
Тема 3. Міжнародні конфлікти і механізми їх вирішення	25	2	2				11					
Тема 4. Війна та мир: ідеалізм і реалізм	15	2	2				11					
Разом за розділом 1	60	8	8				44					
Розділ 2. Геополітичне підґрунтя світового політичного процесу												
Тема 5. Геополітичний рівень світ-системного протистояння. Орієнталізм	15	2	2				11					
Тема 6. Латиноамериканський політичний процес	15	2	2				11					
Тема 7. Африканський політичний процес	15	2	2				11					
Тема 8. Азійсько-тихоокеанський політичний процес	15	2	2				11					
Разом за розділом 2	60	8	8				44					
Усього годин	120	16	16				88					

Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Парадигми та школи в теорії світової політики	2
2	Транснаціональні актори у світовій політиці	2
3	Міжнародні конфлікти і механізми їх вирішення	2
4	Війна та мир: ідеалізм і реалізм	2
5	Геополітичний рівень світ-системного протистояння. Орієнталізм	2
6	Латиноамериканський політичний процес	2

7	Африканський політичний процес	2
8	Азійсько-тихоокеанський політичний процес	2
	Разом	16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Парадигми та школи в теорії світової політики <i>Завдання:</i> розглянути лекційний матеріал та наукову літературу з цієї теми., підготувати інформаційні повідомлення та доповіді за питаннями теми практичного заняття, відповісти на запитання для контролю знань, підготувати завдання за темою.	11
2	Транснаціональні актори у світовій політиці <i>Завдання:</i> розглянути лекційний матеріал та наукову літературу з цієї теми, підготувати інформаційні повідомлення та доповіді за питаннями теми практичного заняття, відповісти на запитання для контролю знань, підготувати завдання за темою.	11
3	Міжнародні конфлікти і механізми їх вирішення <i>Завдання:</i> розглянути лекційний матеріал та наукову літературу з цієї теми, підготувати доповідь(презентацію), підготувати інформаційні повідомлення за питаннями теми практичного заняття, відповісти на запитання для контролю знань, підготувати завдання за темою	11
4	Війна та мир: ідеалізм і реалізм <i>Завдання:</i> розглянути лекційний матеріал та наукову літературу з цієї теми, підготувати доповідь(презентацію) підготувати інформаційні повідомлення та доповіді за питаннями теми практичного заняття, відповісти на запитання для контролю знань, підготувати завдання за темою.	11
5	Геополітичний рівень світ-системного протистояння. Орієнталізм <i>Завдання:</i> розглянути лекційний матеріал та наукову літературу з цієї теми, підготувати доповідь(презентацію) підготувати інформаційні повідомлення та доповіді за питаннями теми практичного заняття, відповісти на запитання для контролю знань, підготувати завдання за темою	11
6	Латиноамериканський політичний процес <i>Завдання:</i> розглянути лекційний матеріал та наукову літературу з цієї теми, підготувати доповідь(презентацію) підготувати інформаційні повідомлення та доповіді за питаннями теми практичного заняття, відповісти на запитання для контролю знань, підготувати завдання за темою.	11
7	Африканський політичний процес безпеки <i>Завдання:</i> ознайомитися з лекційним матеріалом та з матеріалами рекомендованої літератури за темою, підготувати інформаційні повідомлення та доповіді за питаннями теми практичного заняття, відповісти на запитання для контролю знань, підготувати завдання за темою.	11
8	Азійсько-тихоокеанський політичний процес	11

	<i>Завдання: ознайомитися з лекційним матеріалом та з матеріалами рекомендованої літератури за темою, підготувати інформаційні повідомлення та доповіді за питаннями теми практичного заняття, відповісти на запитання для контролю знань, підготувати завдання за темою.</i>	
	Разом	88

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання не передбачені.

7. Методи контролю

При вивченні дисципліни застосовуються поточний та підсумковий семестровий форми контролю. Також, передбачено обов'язковий контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу.

Поточний контроль (засвоєння окремих тем) проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на практичних заняттях, у формі виступів здобувачів з доповідями при обговоренні навчальних питань на практичних заняттях.

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень здобувача. Він проводиться у письмовій формі у вигляді семестрового екзамену (за чотирирівневою шкалою оцінювання). Терміни проведення підсумкового семестрового контролю встановлюються графіком навчального процесу, а обсяг навчального матеріалу, який виноситься на підсумковий семестровий контроль, визначається робочою програмою дисципліни.

Сумарна кількість рейтингових балів за вивчення дисципліни за семестр розраховується як сума балів, отриманих за результатами поточного контролю та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Максимальна сума балів за семестр складає 100 балів.

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на екзамені здобувач на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

У разі настання / подовження дії **обставин непоборної сили** (в тому числі запровадження жорстких карантинних обмежень в умовах пандемії з заборонаю відвідування ЗВО) здобувачам вищої освіти денної форми навчання надається можливість скласти **екзамен в тестовій формі** (білет містить 20 тестових завдань, здобувач одержує 2 бали за кожну вірну відповідь) **дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі «Сучасні тенденції розвитку світової політики», режим доступу <http://dist.karazin.ua/moodle/>.

1. Схема нарахування балів

денна форма навчання

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання								Екзамен	Сума		
Розділ 1				Розділ 2				Інд. Завдання	Разом		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	—	60	40	100
8	8	8	8	7	7	7	7				

T1, T2 ... – теми розділів.

При вивченні кожної теми проводиться поточний контроль у формі *усного* опитування, виступів здобувачів та тестового контролю із заздалегідь визначених питань.

Критеріями оцінювання знань за поточний контроль є успішність освоєння знань та набутих навичок на лекціях та практичних заняттях, що включає систематичність їх відвідування, здатність здобувача засвоювати категорійний апарат, навички узагальненого мислення, логічність та повноту викладання навчального матеріалу, навички творчо підходити до вирішення поставлених завдань, активність роботи на практичних заняттях, рівень знань за результатами опитування на практичних заняттях, самостійне опрацювання тем у цілому чи окремих питань.

За виступ на практичному занятті здобувач може отримати від 1 (доповнення, уточнення після відповіді або виступу іншого здобувача) до 8 (розгорнутий аналіз питання із залученням даних наукових статей, монографій, статистичних даних, схем, тощо) балів.

Загальна максимальна сума балів за роботу в семестрі складає **60** балів.

Критерії оцінювання роботи протягом семестру

Кількість балів	Критерії оцінювання
45-60	Систематичне відвідування лекцій та практичних занять, відсутність пропусків занять без поважної причини, відпрацювання тем практичних занять, пропущених з поважної причини, виконання завдань до кожного практичного заняття, висока активність роботи на практичному занятті, засвоєння всього обсягу матеріалу, повні та обґрунтовані відповіді при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми теми, вміння мислити абстрактно і узагальнено, здатність публічно представити матеріал.
31-44	Систематичне відвідування лекцій та практичних занять, відсутність пропусків занять без поважних причин, відпрацювання тем практичних занять, пропущених з поважної причини, виконання завдань до кожного практичного заняття, висока активність роботи на практичному занятті, засвоєння всього обсягу матеріалу, повні та обґрунтовані відповіді з несуттєвими помилками при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми теми, здатність публічно представити матеріал
26-30	Наявність пропущених лекцій та практичних занять, відпрацювання тем пропущених практичних занять, виконання завдань до кожного практичного заняття, активна робота на практичних заняттях, засвоєння основних положень курсу, допущення декількох незначних помилок при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, здатність публічно представити матеріал.
21-25	Наявність пропущених лекцій та практичних занять, відпрацювання тем пропущених та практичних занять, епізодична відсутність виконання завдань, участь у роботі на практичних заняттях, засвоєння окремих положень матеріалу, неповні відповіді при виконанні завдань, складності при визначенні теоретичних питань, на які розраховані завдання, здатність публічно представити матеріал.
16-20	Несистематичне відвідування лекцій та практичних занять, відсутність на заняттях без поважних причин, наявність декількох невідпрацьованих тем пропущених практичних занять, епізодична відсутність виконаних завдань, участь у роботі на практичних заняттях,

	засвоєння окремих положень матеріалу тем змістовного розділу, неповні відповіді, допущення помилок при виконанні завдань, великі складності при визначенні теоретичних питань на які розраховані завдання, невпевнені навички публічного представлення матеріалу.
11-15	Епізодичне відвідування лекцій та практичних занять, відсутність на заняттях без поважної причини, наявність невідпрацьованих тем пропущених лекцій та практичних занять. епізодична відсутність виконаних завдань, пасивна робота на практичних заняттях (участь у роботі останніх лише за наявності стимулу з боку викладача), наявність певного уявлення щодо матеріалу тем змістовного розділу, неповні відповіді, допущення значної кількості помилок при виконання завдання, невміння визначити теоретичні питання, на які розраховано завдання, невпевнені навички публічного представлення матеріалу.
6-10	Систематичні пропуски лекцій та практичних занять без поважних причин, наявність невідпрацьованих тем пропущених лекцій та практичних занять. систематична відсутність виконаних завдань, пасивність у роботі на практичних заняттях, неповні, необґрунтовані відповіді, допущення істотних помилок при виконанні завдань, нездатність визначити теоретичні питання, на які розраховані завдання.
0-5	Систематичні пропуски лекцій та практичних занять без поважних причин, теми пропущених лекцій та практичних занять не відпрацьовані, систематична відсутність виконаних завдань, пасивність у роботі на практичних заняттях, відсутність знань, неповні, необґрунтовані відповіді, допущення істотних помилок при виконанні завдання. Нездатність визначити теоретичні питання, на які розраховані завдання, невміння публічно представити матеріал.

Максимальна сума балів за екзамен складає **40**.

Критерії оцінювання екзаменаційної роботи

Кількість балів	Критерії оцінювання
35-40	Здобувач цілком і всебічно розкрив усі питання, вільно оперує поняттями і термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити.
29-34	Здобувач достатньо повно і всебічно розкрив усі питання, вільно оперує термінологією і поняттями, демонструє знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити.
18-28	Здобувач розкрив питання у загальних рисах, але спостерігаються деякі упущення при відповіді на питання, обґрунтування неточні. Не підтверджуються достатньо обґрунтованими доказами.
10-17	Здобувач розкрив питання у загальних рисах, розуміє їхню сутність, намагається робити висновки, але при цьому слабо орієнтується в джерелах, припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно.
0-9	Здобувач не в змозі дати відповідь на поставлені запитання, або відповідь не правильна, не розуміє суть питання. Не ознайомлений з джерелами. Не може зробити висновків.

Відповідно, максимальна кількість набраних балів по вивченню дисципліни складає **100** балів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

9. Рекомендована література

Основна література

1. Кіссінджер Г. Світовий порядок: роздуми про характер націй в історичному контексті / пер. з англ. Надія Коваль. Київ : Наш Формат, 2017. 319 с.
2. Плохій С. М. Ялта: ціна миру. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2019. 412 с.
3. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика: навчальний посібник / за ред. М. П. Требіна ; Нац. юр. ун-т ім. Я. Мудрого. Харків: Право, 2016. 538 с.
4. Хаас Р. Розхитаний світ: зовнішня політика Америки і криза старого ладу / пер. з англ. Микола Климчук. Київ: Основи, 2019. 375 с.
5. Шергін С. О.. Політологія міжнародних відносин: навчальний посібник. 2-е вид., випр. і доп. Київ: Центр учбової літератури, 2019.

Допоміжна література

1. Бжезинский З. Великая шахматная доска. М.: Международные отношения, 2005.
2. Глобалізація і сучасний міжнародний процес / за заг. ред. Б. Гуменюка і С. Шергіна. К.: Університет «Україна», 2009
3. Заремба О.В. Вітчизняна геополітична думка як явище політичної ідентичності українського народу у XX – на початку XXI століття К., 2010. 253 с.
4. Коппель О. А., Пархомчук О. С. Міжнародні системи. Світова політика. К.: ФАДА ЛТД, 2001. 224 с.
5. Короткий словник геополітичних термінів <http://ibib.ltd.ua/kratkiy-slovar-geopoliticheskikh.html>
6. Лебедева М. М.. Мировая политика в XXI веке: акторы, процессы, проблемы : учебное пособие для магистров, обучающихся по направлению "Международные отношения" . Москва : МГИМО-Университет МИД России, 2009
7. Луценко А. В. Геополітичні ідеї в Україні: Джерела та еволюція: автореф. ... дис. канд. політ. наук. К., 2009.
8. Макиндер Х. Географическая ось истории. *Полис.* 1995. № 4.
9. Миньяр-Белоручев К. В. Мировая геополитика. М.: «Проспект-АП», 2006.
10. Мировая политика и международные отношения / Под ред. Сергей Алексеевич Ланцов, Валерий Алексеевич Ачкасов . Санкт-Петербург : Питер, 2007 . 443 с.
11. Міжнародні відносини та світова політика : підручник / Київський національний університет ім. Т.Г. Шевченка ; Ред., автор Володимир Андрійович Манжола ; автор Вадим Юрійович Крушинський, Сергій Павлович Галака, Світлана Вікторівна Андрущенко, інш. . Київ : Знання, 2014 . 662 с.

12. Перепелиця Г. М. Конфлікти в посткомуністичній Європі. К.: НІСД, 2003. 432 с
13. Стратегії «м'якої сили» в геополітиці Сполучених Штатів Америки, Європейського Союзу та Російської Федерації: автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.04 / А.В. Луценко; НАН України, Ін-т світ. економіки і міжнар. відносин. К., 2010. 20 с.
14. Трансформація арабських країн в контексті процесів глобалізації: автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.04 / Ж.Б. Ігошина; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». – О., 2011. – 19 с.
15. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. М.: АСТ, 2003.
16. Хаусхофер К. О геополитике. Работы разных лет. М.: Мысль, 2001. 426 с.
17. Toffler A. Future Shock / Alvin Toffler – New York: Random House, Inc, 1970. 285 p.
18. Swaine Michael.D. Interpreting China's Grand Strategy: Past, Present, and Future / Michael D. Swaine, Ashley J. Tellis New York: Air Force, 2000. 272 p.
19. Energy Security: International and Local Issues, Theoretical Perspectives, and Critical Energy Infrastructures / [edited by Adrian Gheorghe, Liviu Muresan] The Netherlands: Springer Science+Business Media B.V., 2011. 413 p.
20. Global Energy Governance: The New Rules of the Game/ [edited by Andreas Goldthau, Jan Martin Witte] – Berlin: Global Public Policy Institute/ Washington, D.C.: Brookings Institution Press, 2010. 372 p.
21. Mankoff J. Eurasian Energy Security / Jeffrey Mankoff // Council Special Report No. 43, 2009. 50 p.
22. Rogers P. Losing Control: Global Security in the Twenty-first Century [Third edition] / Paul Rogers London/New York: Pluto Press, 2010. 220 p.
23. Facing Global Environmental Change: Environmental, Human, Energy, Food, Health and Water Security Concepts/ [edited by Hans Gunter Brauch, Ursula Oswald Spring, John Grin, Czeslaw Mesjasz, Patricia Kameri-Mbote, Navnita Chadha Behera, Bechir Chourou, Heinz Krummenacher]. *Hexagon Series on Human and Environmental Security and Peace*, 2009. 1542 p
24. Kavalski E. India and Central Asia: the Mythmaking and International Relations Of a rising power / emilian kavalski. London/new york: tauris academic studies, 2010. 255 p.
25. Michael E. O'Hanlon. The Future of Land Warfare (Geopolitics in the 21st Century). [Brookings Institution](http://www.brookings.edu), 2015. 254 p.

1. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

2. Аналітичний центр геополітичних досліджень: URL: <http://bintel.com.ua/uk/>
3. Аналітична група «Geostrategy»: URL:<http://geostrategy.ua>
4. Geopolitical Intelligence Services: URL:<http://gisadvisory.com>
5. Political Geography Journal: URL:<https://www.journals.elsevier.com/political-geography>

11. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили (в тому числі запровадження карантинних обмежень через пандемію)

В умовах дії карантинних обмежень освітній процес в університеті здійснюється за змішаною формою навчання, а саме:

– дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Zoom проводяться всі лекційні заняття;

– дистанційно на платформі Moodle (<http://dist.karazin.ua/moodle/>) проводяться практичні (семінарські), індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи;

– аудиторно (за затвердженим розкладом занять) проводяться 10% практичних та практичних занять у навчальних групах кількістю до 20 осіб з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких карантинних обмежень з заборобою відвідування ЗВО здобувачам денної форми навчання надається можливість (за заявою, погодженою деканом факультету) скласти **екзамен в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі «Сучасні тенденції розвитку світової політики», режим доступу <http://dist.karazin.ua/moodle/> .